

ใบความรู้ที่ 7 เรื่อง วิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มอนาคตแรงงานไทยภายใต้เศรษฐกิจ 4.0 หน่วยที่ 3
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง วิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มอนาคตแรงงานไทยภายใต้เศรษฐกิจ 4.0
รายวิชา การงานอาชีพและเทคโนโลยี รหัส ง23101 ภาคเรียนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้ วิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มอนาคตแรงงานไทยภายใต้เศรษฐกิจ 4.0

อนาคตแรงงานไทยภายใต้เศรษฐกิจ 4.0

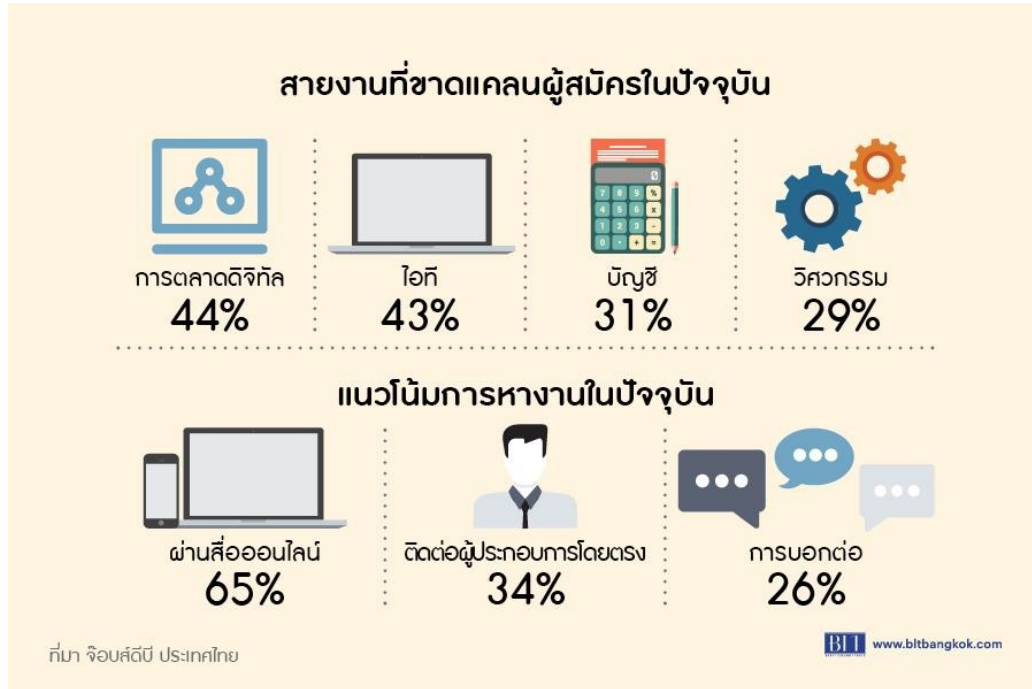
เศรษฐกิจไทยกลับมาเติบโตอย่างต่อเนื่องอีกครั้ง ทำให้ตลาดแรงงานมีความต้องการใช้กำลังคนด้านเทคโนโลยีมากขึ้น ผู้ประกอบการและคนทำงานจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อสร้างความพร้อมให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรม ตอบสนองนโยบายไทยแลนด์ 4.0

ไอทีสายงานหลักที่ตลาดต้องการ

จากสถิติโครงสร้างของแรงงานไทยเมื่อเดือน เม.ย. 2560 พบว่า มีผู้ที่มีความพร้อมเข้าสู่ระบบงานจำนวน 37.89 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นผู้มีงานทำ 37.09 ล้านคน ขณะที่จำนวนผู้ว่างงานมี 4.73 แสนคน คิดเป็น 1.2% หรือเพิ่มขึ้น 0.2% เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นว่าองค์กรยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มบุคคลที่มีโอกาสเข้าสู่สายงานต่างๆ ได้ ปัจจุบันไทยมีปัญหาขาดแคลนแรงงานสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือ S&T และมีแรงงานส่วนเกินในระดับปริญญาตรีจำนวนมาก ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการขาดทักษะที่ตรงกับสายงานที่ตลาด

ต้องการ ซึ่งพบว่า ตำแหน่งงานที่เป็นที่ต้องการของตลาดคือ สายงานด้านไอทีและวิศวกรรม หรืออยู่ในกลุ่ม STEM (วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์และสถิติ) ซึ่งเป็นแรงงานพื้นฐานของเศรษฐกิจตามแนวเศรษฐกิจดิจิทัล

อาชีพะปรับตัว ป.ตรีเพิ่มขึ้น

จากการประเมินของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือ ทีดีอาร์ไอ ระบุว่า ในช่วง 10 ปี ข้างหน้า แนวโน้มแรงงานไทยในระดับ ปวส. และอนุปริญญาเติบโตจาก 1 ล้านคน เป็น 1.1 ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสายงานกลุ่ม STEM ขณะที่ความต้องการบุคลากรในสายธุรกิจและบริการ และสาขาอื่นๆ ในระดับ ปวช. เพิ่มขึ้นจาก 8 แสนคนเป็น 2 ล้านคน แต่ความต้องการของตลาดแรงงานในระดับ ปวส. และอนุปริญญาในสาขาที่ไม่ใช่ S&T กลับมีแนวโน้มลดลง ทำให้กลุ่ม ปวส. และอนุปริญญาที่ไม่ใช่ S&T ว่างงานจำนวนมาก ส่วนกำลังคนที่หายไปในตลาดแรงงาน เป็นผลจากการผันตัวเองไปเรียนในระดับปริญญาตรีมากขึ้น ทำให้แนวโน้มของแรงงานเพิ่มจาก 3.01 ล้านคน เป็นเกือบ 6 ล้านคนในช่วงเวลา 10 ปีข้างหน้า ถ้าดูจากผลการพยากรณ์ดังกล่าว ภาคเศรษฐกิจต้องการคนด้าน STEM มากขึ้น ทำให้นักศึกษาที่จบสาย S&T มีโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานมากกว่าผู้จบสาย Non-S&T

ความหวังจึงอยู่ที่การขยายตัวของภาคบริการของประเทศทั้งในส่วนของบริการขายส่ง ขายปลีกและซ่อมบำรุง และงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ (ถ้าไม่เลือกงาน) น่าจะเป็นโอกาสให้คนไทยได้เข้ามาสมัครงานมากขึ้น

ตลาดแรงงานในช่วง 10 ปีข้างหน้า

แรงงานไทยในสายวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีจะเพิ่มขึ้นจาก
7 แสนคน เป็น 1 ล้านคน

ความต้องการแรงงานไทยในสายธุรกิจ
บริการ และสาขาอื่นๆ
ระดับ ปวช.

จาก 8 แสนคน
เพิ่มขึ้นเป็น 2 ล้านคน

ระดับ ปวส. และอนุปริญญา

จาก 8 แสนคน
ลดเหลือ 6 แสนคน

ความต้องการแรงงานไทยใน
สายงานด้านไอทีและวิศวกรรม
ระดับ ปวส. และอนุปริญญา

จาก 1 ล้านคน
เพิ่มเป็น 1.1 ล้านคน

ที่มา : จากการประเมินของ TDRI ปี 2558-2568

เร่งพัฒนาศักยภาพแรงงานไทย

ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ผู้บริหารจัดการกลไกสำคัญในการผลักดันไทยแลนด์ 4.0 ระบุถึงทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจว่า ให้นั้นไปที่ทรัพยากรของไทย เช่น อาหาร การเกษตรสมัยใหม่ และไปโอเทคโนโลยี คือ เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมในปัจจุบันไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี มุ่งสู่นวัตกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ Wellness และเวชภัณฑ์ต่างๆ ส่วนด้านอุตสาหกรรม ให้นั้นนวัตกรรมอัจฉริยะ โดรน และวิศวกรรมเมคคาทรอนิกส์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาคนให้ไปในทิศทางดังกล่าวโดยเร็วที่สุด

ในประเทศไทย แรงงานกลุ่มแรกจะเป็นแรงงานจบมัธยมต้นหรือต่ำกว่า ร้อยละ 68 ของกำลังแรงงานทั้งหมด ซึ่งจะปรับให้มีสมรรถนะสูงเพื่อนำมาใช้ในไทยแลนด์ 4.0 ได้ยาก จึงต้องสนับสนุนให้พวกเขาทำในสิ่งที่ถนัดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น

สำหรับคนว่างงานและผู้ตกงานระดับอุดมศึกษาจะเป็นกลุ่มเป้าหมายที่นำมาฝึกอบรมเพื่อนำเข้าตลาดแรงงานตอบสนองไทยแลนด์ 4.0 ต่อไป

ส่วนแรงงานที่กำลังเรียนอยู่ในปัจจุบันที่จะจบการศึกษา รัฐควรจะมีวิธีเข้าไปปรับ Talents ให้ตรงกับความต้องการของ Talent Market ด้วยการฝึกอบรมอย่างเข้มข้นจนกว่าจะทดสอบผ่านเกณฑ์มาตรฐานสมรรถนะที่กำหนด

กำลังแรงงานสวนทางเศรษฐกิจ

อันที่จริง สถานการณ์ทางเศรษฐกิจไทยอาจจะยังไม่ดีนักถ้าเทียบกับบางประเทศในอาเซียน เช่นในปี 2559 คาดว่า GDP ของไทยขยายตัวที่ 3.2% ขณะที่เพื่อนบ้าน เช่น กัมพูชาขยายตัว 7% ลาว 7.2% เวียดนาม 6.5% ฟิลิปปินส์ 6.0% อินโดนีเซีย 5.1% และ มาเลเซีย 4.4% เป็นต้น

ปัจจุบันไทยมีขนาดตลาดแรงงานใหญ่เป็นลำดับ 4 ของอาเซียน รองจากอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และ เวียดนาม ซึ่งไทยเริ่มมีกำลังแรงงานลดลง โดยปี 2559 มีกำลังแรงงาน 38.70 ล้านคน ปัจจุบันเหลือ 37.89 ล้านคน หายไปจากตลาดประมาณ 1 ล้านคน แต่ประเทศในอาเซียนที่กล่าวถึงข้างต้น กลับมีจำนวนกำลังแรงงานเพิ่มขึ้น

เนื่องจากแรงงานไทยไม่ชอบงานหนัก งานยากลำบาก แต่กลับเลือกตงานมากกว่า และเลือกเดินต่อไป ในสายปริญญา สอดคล้องกับปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาจบใหม่ยังคงว่างงาน เพราะความต้องการด้านรายได้สูงเกิน ประสบการณ์ และความต้องการทำงานในองค์กรใหญ่

ขณะเดียวกันผู้ที่เข้ามาเป็นหนึ่งในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไทยแลนด์ 4.0 ก็จะต้องมีมาตรฐาน ตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งนอกจากจะมีความสามารถเฉพาะทางแล้ว ทักษะคิดเชิงบวกต่อการทำงานก็ยังคงเป็น คุณสมบัติที่ผู้ประกอบการทุกองค์กรต้องการ

อนาคตแนวโน้มตลาดแรงงานจะเป็นอย่างไร สิ่งที่สำคัญที่สุดเหมือนที่กล่าวไว้ข้างคือ การเตรียมตัวของเรา (Preparing Yourself) เพื่อให้ทันกับสถานการณ์และยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วย 5 ทักษะที่สำคัญดังนี้ค่ะ

1. ทักษะการออกแบบและธุรกิจดิจิทัล (Digital Design & Business Skills)

ในยุคนี้และยุคถัดไป เราจะใช้ชีวิตโดยปราศจากเทคโนโลยีนั้นยากมาก เพราะมันจะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตโดยที่เราไม่รู้ตัวและไม่รู้ตัว หากเราเข้าใจในโลกเทคโนโลยีเราก็จะเข้าใจในโลกดิจิทัล แต่แค่เข้าใจนั้นไม่สามารถตอบโจทย์ตลาดแรงงานในอนาคตได้ ถ้าเราสามารถออกแบบและสร้างธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับดิจิทัลได้ต่างหากคือทักษะที่สำคัญ

2. ทักษะคิดสร้างสรรค์ หรือการคิดวิเคราะห์ (Creative & Critical Thinking Skills)

หลังจากนี้อุตสาหกรรมจะเปลี่ยนจากแข่งขันทางด้านภาคอุตสาหกรรมเป็นการแข่งขันทางด้านเทคโนโลยี และการออกแบบเชิงสร้างสรรค์อย่างมีนัยยะ รวมถึงมีวิธีการคิดอย่างพินิจพิเคราะห์สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับงาน สินค้าและบริการได้อย่างแตกต่างเหนือความคาดหมาย จะทำให้เราเป็นผู้ที่มีทักษะที่มีความต้องการในตลาดสูงด้วยเช่นกัน

3. ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล และข่าวสาร (Database & Information Analytical Skills)

ในโลกของข้อมูลมหาศาล (Big-Data) และ ข่าวสารที่มากมาย (Huge Information) ทำให้ทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับอนาคต เพราะข้อมูลและข่าวสารที่ปรากฏนั้น เรา

จำเป็นต้องมีทักษะในการแยกแยะว่าอันไหนเท็จอันไหนจริง อันไหนมีประโยชน์นำมาใช้ต่อยอดได้อันไหนควรมองข้าม เป็นต้น

4. **ทักษะความสามารถที่หลากหลาย (Multi-skills)**

หากเรายังเป็นแรงงานที่ร่างกายหรือแรงสมองอยู่ก็ตาม สิ่งสำคัญที่เราจะต้องเพิ่มในตัวเราคือ ทักษะการทำงานที่หลากหลาย สามารถทำงานได้หลายอย่าง ๆ (แต่ไม่ใช่ทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกันนะคะ)

5. **ทักษะการสร้างความสัมพันธ์และสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal & Communication Skills)**

เนื่องจากทุกวันนี้และต่อ ๆ ไป เราทุกคนต่างมีปฏิสัมพันธ์กันในโลกไซเบอร์ จึงทำให้ทักษะในการพูดคุยสื่อสารกันในระดับบุคคลหรือชุมชนลดต่ำลงไป